

Bu gün "Ədalət" qəzetinin qonağı Şuşa Dövlət Musiqili Dram Teatrının direktoru Əməkdar artist Yadigar Muradovdur. Ondan ilk dəfə 20 il əvvəl müsahibə almışam. O dövrdə Şuşa Teatrının kollektivi Gənc Tamaşaçılar teatrına sığınmışdı, yarıqaranlıq bir otağa... Otaq başdan-başa geyimlərlə və rekvizitlərlə dolu idi. Otağın küncündə balaca masa vardı, teatrın direktorunun masası. Bu gün şükürlər olsun ki, Şuşa Teatrının adına layiq binası, direktorun da gözəl bir kabineti var. Amma teatrın kollektivi bu binanı istəmir. Niyə? Səbəbini teatrın direktoru Yadigar müəllim özü deyəcək, buyurub izləyə bilərsiniz...

Azərbaycan Teatr Tarixinə qızıl hərfələrlə yazılacaq. Həm də nazirinə də xoş gələcək ki, onun şuşalılarına sığınacaq vermisen. Necə deyib elə də deyirəm. O da durdu ayağa, şkaftan bir açar götürüb dedi ki, dalımcə gəlin! Teatrın labirint koridorları ilə getdik, üstündə "Ədəbi hissə müdiri" yazılan otağın qapısını açıb dedi ki, bu oldu sizin. Sonra kiçik zalı bizə göstərdi ki, məşlərinizi burada edərsiz, geyim, rekvizit, qrim üçün ləvazimat nə lazım olsa istifadə edin. Sonra sevləri bir-bir bizə göstərdi və ordakılara tapşırırdı ki, Şuşa Teatrına nə lazım olsa əsirgəməyin! Allah ona qəni-qəni rəhmət eləsin! Tez bir zamanda fəaliyyətə başladıq.

ondan xahiş etdik bizi ora buraxdılar. Evimi gördüm. Ermənilər onu dağıtmamışdılar. Artıq elə xoşbəxt idim ki, ölmək filan yaddan çıxdı.

Belə bir lətifə var e, biri hündür binadan aşağı yıxılır. Göydə deyir ki, salamat qalsam, var dövlətimi kasıblara paylayacam. Elə olur ki, sağ qalır. Öz-özünə deyir ki, adam göydə olanda beyninə sarsaq fikirlər gəlir... Mən də fikirləşdim ki, elə 28 il Şuşasız hər gün ölüb-dirilmişəm də. Yəni ölmək limitimi doldurmuşam... Evimin qarşısında bir xarab "Cip" də vardı. Ermənilər də üstünə yazmışdılar ki, "türk bunu düzəldib sürərsən"... Neynirəm ki, erməninin

Yadigar Muradov: "Məni "Xarıbülbul" festivalına dəvət etməmişdilər, kimsə deyib ki, o, şuşalı deyil, ağdamlıdır..."

Həsən müəllim dedi ki, Bakının küçələrində çox avaralanacaqsız?

- Yadigar müəllim, sizinlə hardasa 20 il əvvəl söhbət etmişdik...

- Yadıma gəlir, sən onda arıq sütlü oğlan idin...

- Onda sağollaşanda bir-birimizə, inşallah Şuşada görüşərik demişdik. Üstündən 20 il keçib. Şükürlər olsun ki, bu gün Şuşa qayıtdı, xalqımız arzusuna çatdı. Şuşa Dövlət Musiqili Dram Teatrının çəkdiyi əziyyətlər bu illər ərzində mənim gözümlə önündə olub. Yadıma gəlir, Gənc Tamaşaçılar Teatrında sizin teatra bir otaq ayrılmışdı. Otaq başdan başa, geyimlər, rekvizitlərlə dolu idi. Küncdə balaca bir stol var idi, direktorun stolu.. Bu gün sizin teatra Bakıda gözəl bir bina da verilib. Amma yəqin ki, Şuşaya dönməyi səbirsizliklə gözləyirsiniz...

- Mən sizi Şuşa Teatrının bu gözəl binasında salamlayıram. Siz danışdıqca mən o illəri xatırlayıram. Kino lenti kimi çəkdiyimiz o əziyyətli anlar gəlib gözümlə önündən keçir. İllər o qədər sürətlə keçir, öz-özümə sual verirəm ki, mən bu illəri nə vaxt yaşadım? Həqiqətən, biz o vaxt Gənc Tamaşaçılar Teatrında bir otağa sığınmışdıq. Ataların gözəl bir deyimini var, "El elə sığar, ev-evə sığmaz"... Amma biz el-elə sığan kimi orda sığınmışdıq. O vaxt Gənc Tamaşaçılar Teatrının direktoru rəhmətlik Kamal Əzizov idi. Mən onunla yanaşı rəhmətlik Həsən Əbluc da xatırlamaq istəyirəm. Söz vaxtını çəkər, hardasa 1992-cü ilin iyun ayı olardı, Həsən Əbluc, Azad Şükürovlə mən Gənc Tamaşaçılar Teatrının qarşısındakı çayxanada çay içirdik. Birdən rəhmətlik Həsən müəllim dedi ki, Bakının küçələrində çox avaralanacaqsız? Şuşa Teatrını niyə bərpa etmirsen? Şuşanın işğalından gör nəçə vaxt keçib? Kollektivini bir yerə yığ. Teatrı dağıtmaq çox asandı, yaratmaq isə çətin. Sözün düzü, mən bu teatrı min bir əziyyətlə yaratmışam. Həm də o ərəfədə rəhmətlik Hicra Hüseynov televiziya da bizim teatr haqqında "Hardasan, Şuşa Teatrı" adlı gözəl bir veriliş hazırladı. Mən həmin veriliş vasitəsilə teatrımızın kollektivinə çağırış etdim. Teatrımızın əməkdaşları Azərbaycanın müxtəlif rayonlarında məskunlaşmışdılar. Təbii ki, hamı gəlməsə də, kollektivin 80 faizini yığa bildik. Ona qədər də, məskunlaşmaq üçün yer axtarmağa başlamışdıq.

Həmin illərdə Mədəniyyət naziri olan Polad Bülbüloğlu dedi ki, maraqlanın görün harda yer var, mən tapşırım sizə məskunlaşmağa yardım etsinlər. Yəni də Həsən Əbluc bizi rəhmətlik Kamal Əzizovun yanına apardı. Onda Həsən müəllim Kamal Əzizov dedi ki, sən həmişə xeyirxah adam olmusan, amma Şuşa Teatrına yardım etsən adın

Onu da deyim ki, biz Şuşada Dövlət Teatrı statusu alsaq da, açılış edə bilməmişdik. Çünki "Dövlət Teatrı" statusu alandan sonra açılışa qədər olan dövr ərzində biz iki yox üç tamaşa hazırlayırdıq. Həm də onda Şuşanı ermənilər tez-tez atəşə tuturdular, gündə bir hadisə olurdu deyər tamaşaları hazırlaya bilmədik, rəsmi açılış da qaldı. 1993-cü il, fevralın 13-də şaxtılı-çovğunlu gecədə Gənc Tamaşaçılar Teatrında Şuşa Dövlət Dram Teatrının rəsmi açılışını etdik. Çox narahat idik ki, qar-çovğun, küçələr donub, nəqliyyat iflic vəziyyətində, kimsə tamaşaya gəlməyəcək. Amma tamaşa anşlaqla keçdi. O gündən biz orda hər janrda maraqlı tamaşalar hazırladıq...

- Bu binanı nə sizə nə vaxt verdilər?

- 2005-ci ilə qədər Gənc Tamaşaçılar Teatrında olduq. Sonra bu binanı bizə verdilər. Onda "Savalan" kinoteatrı kimi fəaliyyət göstərirdi. Əslində bina çox bərhad vəziyyətdə idi. Köçdük bura. 2014-də də bura təmirə bağlandı. Onda da dostumun restorantında məskunlaşdıq... Təmirdən sonra 20018-ci ilin dekabrın 24-də bu binanın açılışını etdik. Bir il gözəl tamaşalar oynadıq. Burdan da inşallah yaxın zamanlarda Şuşaya gedəcəyik.

Neynirəm ki, erməninin cındır günündəki "Cip"ini, özümün gül kimi "Yeşka" m var da...

- Şuşaya qayıdandan sonra görüləcək işlərin planı hazırlanıbmı? Həm də, məni maraqlıdır, Şuşanın azad olunması xəbərini eşidəndə hansı hissləri yaşadız?

- Bzi Şuşadan çıxandan bəri Şuşaya qayıdandan sonra görəcəyimiz işlərin planını tutmuşuq. Bu illəri hər gün Şuşaya qayıtmaq ümidi ilə yaşamışıq. Doğrudur, çox uzun çəkdi.

Amma şükürlər olsun ki, bu günü gördük. Bu illər ərzində yalnız onu arzulamışam ki, kaş Şuşaya qayıdaq. Gedim üzümü Qala divarlarına sürtüm, Üzeyir Hacıbəyovun "Sənsiz" romansını oxuyum, elə ordaca ölüm... Şuşaya gedəndə bizi Qala divarlarına yaxın buraxmadılar... Şuşadan qayıdanda Qala divarlarının yanında avtobusumuz xarab oldu. Teatrımızın aktyoru Teymur müəllimin hərbiçilər arasında tanışları vardı,

cındır günündəki "Cip"ini, özümün gül kimi "Yeşka" m var da...

Şuşa azad olunan gün mənim kiçik oğlunun ad günü idi. Evdə balaca bir xudmani məclis qurmuşduq. Ondan bir iki gün əvvəl Şuşanın azad olması xəbərini alırdıq. Amma noyabrın 8-də möhtərəm Prezident, cənab Ali Baş Komandan Şuşanın azad olunmasını elan etdi. O xəbəri eşidəndə sevincdən aqlımı az qala itirmiş kimi oldum. Çünki sevincdən həm dəli kimi gülürdüm, həm oynayırdım, həm qışqırırdım, həm də oxuyurdum. Həmin gün mənə yalan olmasın minlərlə zəng gəldi. Həmin zənglərə də, biixtiyar Əlibaba Məmmədovun bir mahnısı var, onu oxuyub cavab verirdim:

*Bu gün elə xoşbəxtəm ki sanki qanadlı quşam
Elə bil ki, anadan indicə doğulmuşam...*

Bu gün teatrımızın bütün kollektivi gecəgündüz yalvarır ki, ay Allah, qismət elə, tez qayıdaq. Mən o gün də televiziya da danışanda elan etdim ki, Şuşa Teatrı üçün bina hazır olanadək, ordakı evim iki mərtəbəli, üstündə hündür çardağı çardağı olan çox böyük bir bina, teatrın binası kimi istifadə etmək olar. İkinci mərtəbəsi də böyük bir çardaqdır. Orda da məşq edib, 200-250 nəfərə tamaşa göstərə bilərik. İnanın bizim teatrın indiki binasından çox böyükdür. Teatrın kollektivi orda məskunlaşa da bilər. Mən öz mülkümü Şuşa Teatrına ərmağan edirəm, tək tez qayıdaq. Qayıdıb yaradıcılıqla məşğul olaq, erməni də yanib-tökülsün. Çünki işğaldan sonra ermənilər bizim teatrın binasında Kukla Teatrı açmışdılar, bir neçə il bundan əvvəl isə təmənilə yerlə yeksan etdilər. İndi o binanın yerinə daş düzüb, guya park ediblər.

- Novruz bayramında Şuşada bayram tədbiri keçirəcəkdiz, deyəsən alınmadı...

- Bəli, biz Novruz bayramında Şuşada bayram konserti təşkil etmək istəyirdik. Ssenarisi də hazır idi. Pəhanəli xan, Xurşudbanu Natavandan tutnuş, Bülbül, Xan Şuşinskiyədək Şuşanın bütün tarixi şəxsiyyətlərinin obrazları həmin ssenaridə vardı. Kosa ilə Keçəli də müasirləşdirmişdik. Ssenaridə onlar tamam başqa obrazlar idi, pay yığmaq əvəzinə özləri sovqat paylayırdılar... Amma bizdən asılı olmayan səbəblərdən bu planımız alınmadı.

- "Xarıbülbul" festivalında da Şuşa Teatrının kollektivini səhnədə görmədik...

- Niyə ki, bizim teatrın kollektivindən 13 nəfər "Xarıbülbul" Festivalına qatıldıq, amma tamaşaçı kimi. Heç məni aparmaq istəmədilər. Kimsə deyib ki, Yadigar Muradov ağdamlıdır, şuşalı deyil...

(ardı var...)

Söhbətləşdi:
İltifat HACIXANOĞLU